Magazine Name: Upstream
ISSN No.2320-768x Volume 6 Issue 1 January 2018 Punjabi Lok geetan vich parvasi jiwan yatharth. Gujrawala Guru Nanak Khalsa Collge Ludhiana.

Principal
Shanti Devi Arya Mahila College
Dinanagar (GSP.)

ISSN 2320–768X
Impact Factor : 1.113
IC Value 6.48

UPSTREAM

RESEARCH INTERNATIONAL JOURNAL

A PEER REVIEWED REFEREED INDEXED JOURNAL

Approved by UGC New Delhi

Vol. VI

Issue I, January – 2018

Scanned by Scanner Go

ਇਸ ਅੰਕ ਵਿਚ

ਸੰਪਾਦਕੀ — ਡਾ. ਸ. ਪ. ਸਿੰਘ

ਅੰਕ ਦੇ ਲੇਖਕ — ਗ. ਸ. ਨਕਸ਼ਦੀਪ ਪੰਜਕੋਹਾ — 6–30

ਮਿੱਟੀ ਮਾਣ ਕਰੇ: ਬਿੰਦੂ ਮਠਾੜੂ — ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ
ਮੁਲਾਕਾਤ: ਗ. ਸ. ਨਕਸ਼ਦੀਪ ਪੰਜਕੋਹਾ — ਡਾ. ਗੁਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ
ਨਕਸ਼ਦੀਪ ਪੰਜਕੋਹਾ ਦਾ ਨਾਵਲ ਸਾਹਿਤ — ਡਾ. ਅਕਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ
ਕਵਿਤਾਵਾਂ — ਗ. ਸ. ਨਕਸ਼ਦੀਪ ਪੰਜਕੋਹਾ

ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ/ਨਜ਼ਮਾਂ — 31–41

ਬਿਕਰਮ ਸੋਹੀ
ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੁਨੱੜ — ਤਰਨਦੀਪ ਬਿਲਾਸਪੁਰ — ਰਾਜਪਾਲ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ ਕੰਗ ਬੈਂਸ — ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੱਗਾ ਗਿੱਲ — ਤਖਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਕਹਾਣੀਆਂ — 42–53

ਮੋਹ–ਜਾਲ — ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸੇਖਾ
ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਰਦੀ ਰੇਤ — ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ

ਲੇਖ — 54–71

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸੀ ਅਨੁਭਵ — ਡਾ. ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ
ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸੀ ਜੀਵਨ–ਯਥਾਰਥ — ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਛੀਨਾ

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ — 72–82

ਹੈਲੋ! ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਬੋਲਦਾਂ: ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਗਿੱਲ ਰੌਂਤਾ' — ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਤੋਹਫ਼ਾ: ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ — ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ

ਸੱਜਣ ਮੇਰੇ ਰੰਗੁਲੇ — 83–89

ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਮੋਰ: ਗਿੱਲ ਮੋਰਾਂਵਾਲੀ — ਡਾ. ਰਾਜਵੰਤ ਕੌਰ 'ਪੰਜਾਬੀ'

Scanned by Scanner Go

ਇਸ ਅੰਕ ਵਿਚ

ਸੰਪਾਦਕੀ — ਡਾ. ਸ. ਪ. ਸਿੰਘ

ਅੰਕ ਦੇ ਲੇਖਕ — ਗ. ਸ. ਨਕਸ਼ਦੀਪ ਪੰਜਕੋਹਾ — 6-30

ਮਿੱਟੀ ਮਾਣ ਕਰੇ: ਬਿੰਦੂ ਮਠਾੜੂ — ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ
ਮੁਲਾਕਾਤ: ਗ. ਸ. ਨਕਸ਼ਦੀਪ ਪੰਜਕੋਹਾ — ਡਾ. ਗੁਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ
ਨਕਸ਼ਦੀਪ ਪੰਜਕੋਹਾ ਦਾ ਨਾਵਲ ਸਾਹਿਤ — ਡਾ. ਅਕਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ
ਕਵਿਤਾਵਾਂ — ਗ. ਸ. ਨਕਸ਼ਦੀਪ ਪੰਜਕੋਹਾ

ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ/ਨਜ਼ਮਾਂ — 31-41

ਬਿਕਰਮ ਸੋਹੀ — ਤਰਨਦੀਪ ਬਿਲਾਸਪੁਰ — ਰਾਜਪਾਲ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੁਨੱੜ — ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੱਗਾ ਗਿੱਲ — ਤਖਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ ਕੰਗ ਬੈਂਸ

ਕਹਾਣੀਆਂ — 42-53

ਮੋਹ-ਜਾਲ — ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸੇਖਾ
ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਰਦੀ ਰੇਤ — ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ

ਲੇਖ — 54-71

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸੀ ਅਨੁਭਵ — ਡਾ. ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ
ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸੀ ਜੀਵਨ-ਯਥਾਰਥ — ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਛੀਨਾ

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ — 72-82

ਹੈਲੋ! ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਬੋਲਦਾਂ: ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਗਿੱਲ ਰੌਂਤਾ' — ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਤੋਹਫ਼ਾ: ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ — ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ

ਸੱਜਣ ਮੇਰੇ ਰੰਗੁਲੇ — 83-89

ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਮੋਰ: ਗਿੱਲ ਮੋਰਾਂਵਾਲੀ — ਡਾ. ਰਾਜਵੰਤ ਕੌਰ 'ਪੰਜਾਬੀ'

Scanned by Scanner Go

Topic Name: Karam Singh Jakhmi da Kav Yatharath (Poetic Reality of Karam Singh Zakhmi) Volume 9 Issue 1 Year 2023 ISSN No: 2394-5869 Magazine Name International Journal of applied research

Principal
Shanti Devi Arya Mahila College
Dinanagar (GSP.)

ਚਿੱਤਰਕਾਰ:
ਬਿੰਦੂ ਦਲਵੀਰ ਕੌਰ(ਕੈਨੇਡਾ)

ਪਰਵਾਸੀ ਸਾਹਿਤ ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ

ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ

parvasggn@gmail.com, 09187290-80250,09195010-27522

ਪਰਵਾਸੀ ਸਾਹਿਤ ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ

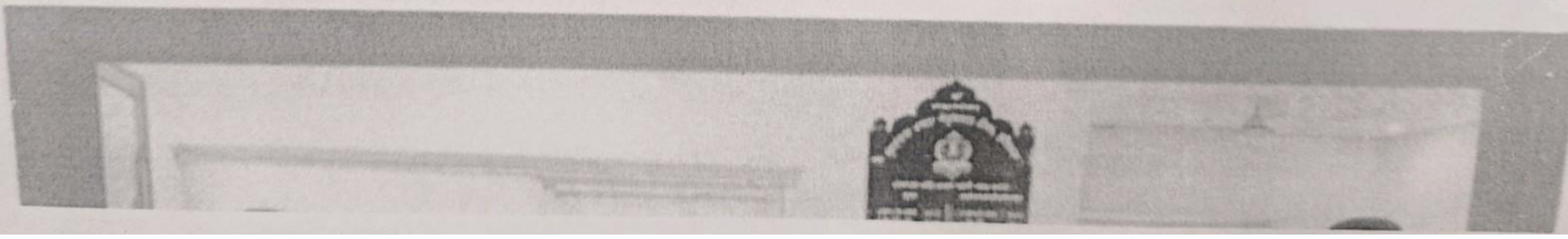

Scanned by Scanner Go

International Journal of Applied Research

Peer Reviewed Journal, Refereed Journal, Indexed Journal

ISSN Print: 2394-7500, ISSN Online: 2394-5869, CODEN: IJARPF, Impact Factor (RJIF): 8.4

Publication Certificate

This certificate confirms that "ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਛੀਨਾ" has published manuscript titled "ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦਾ ਕਾਵਿ- ਯਥਾਰਥ ('ਕਦ ਬੋਲਾਂਗੇ' ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ)".

Details of Published Article as follow:

Volume	:	**9**
Issue	:	**1**
Year	:	**2023**
Page Number	:	**482-485**

Certificate No.: **10-2-15**

Yours Sincerely,

Akhil Gupta
Publisher
International Journal of Applied Research
www.allresearchjournal.com
Tel: +91-9711224068

Scanned by Scanner Go

Magazine Jago International Malwa Research Centre Patiala Article : Guru Nanak Bani " Vigyanik Sarokar" (Guru Nanak Bani: Scientific Aspects) ISSN No. 2277-64322, 2019

Principal
Shanti Devi Arya Mahila College
Dinanagar (GSP.)

66.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ : ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ - ਡਾ. ਸਵਰਾਜ ਸਿੰਘ	298
67.	ਨਰੋਏ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸਿਰਜਕ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ/- ਡਾ. ਰਾਜਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ	300
68.	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੰਗੀਤਕ ਪੱਖ/- ਕੁਮੁਦ ਤਲਵਾੜ	304
69.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਭਾਵ ਜੁਗਤ/- ਸੁਨੀਤਾ ਰਾਣੀ	310
70.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਧਿਐਨ - ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ	316
71.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ : ਇੱਕ ਸੰਗੀਤਕਾਰ/- ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ	344
72.	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼/- ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਕਲਸੀ	351
73.	ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਬਿੰਬ/- ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ	356
74.	'ਜਪੁਜੀ' ਵਿਚ 'ਉ' ਤੇ 'ਇ' ਦਾ ਵਿਆਕਰਨਕ ਪ੍ਰਕਾਰਜ/- ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ	361
75.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨਾਤਮਿਕ ਅਧਿਐਨ - ਪ੍ਰੋ: ਰੁਪਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ	365
76.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤਤਕਾਲੀ ਸਮਾਜ/- ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	378
77.	...ਕੀਤੋਸੁ ਆਪਣਾ ਪੰਥ ਨਿਰਾਲਾ/- ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਰੁਪਾਲ'	382
78.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਚਿਤਰਣ/- ਕੁਲਜੀਤ ਕੌਰ	386
79.	"ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣ ਹੋਆ। ਜਿਉ ਕਰਿ ਸੂਰਜੁ ਨਿਕਲਿਆ, ਤਾਰੇ ਛਪਿ ਅੰਧੇਰੁ ਪਲੋਆ।"/- ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ	391
80.	ਚੌਥੀ ਉਦਾਸੀ ਪੱਛਮ ਦੀ/- ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ	396
81.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਵਿਦਿਅਕ ਫਲਸਫ਼ਾ-ਇਕ ਅਧਿਐਨ/- ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ	400
82.	'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਸਿਧਾਂਤ' - ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ	404
83.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਪੇਖ/- ਹਰਦੀਪ ਕੌਰ	409
84.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ : ਧਰਮਸਾਲਾਂ ਅਥਵਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ/-ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ	415
85.	ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ : ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰ/- ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ	421
86	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ : ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਰੋਕਾਰ/-ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਢੀਨਾ	426
87.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰਤਾ ਅਤੇ ਨਾਰੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ - ਰਛਪਾਲ ਕੌਰ	434
88.	ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਰਚਿਤ 'ਜਪੁਜੀ' ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ -ਡਾ. ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ	439
89.	गुरूनानक कबीर गाथा	443
90.	गुरू नानक देव जी का बिहार आगमन - प्रो: लाल मोहर उपाध्याय	444
91.	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਿਮਾ ਬਾਰੇ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪੁਸਤਕਾਂ	446
92.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਇਕ ਅਦੁੱਤੀ ਗ੍ਰੰਥ/- ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ	452
93.	ਵਿਨੋਬਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਦਾ ਟੀਕਾ ਇਕ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਰਚਨਾ/- ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ	453
94.	ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ	45
96	ਪੁਸਤਕ ਰਿਵਿਊ	45
97.	'ਜਾਗੋ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ' ਨੂੰ ਲੇਖਕਾਂ/ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਟੈਲੀਫੋਨ	45
99.	ਸਾਹਿਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ/ਪੇਸ਼ਕਸ਼ : ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ	46
98.	ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੁਸਤਕਾਂ	46

Scanned by Scanner Go

Magazine Upstream Shri Guru Gobind Singh ji di Bharti Samaj Sabhiachar nu Den (The Contribution of Shri Guru Gobind Singh Ji to Indian Society & Culture) ISSN 2320-768x

Principal
Shanti Devi Arya Mahila College
Dinanagar (GSP.)

Upstream Research International Journal (URIJ)
A Peer Reviewed Refereed Indexed Journal, Approved by UGC New Delhi

ISSN 2320-768X, Impact Fa...
Vol. VI, Issue I (Jan...

14. उदय प्रकाश जी का कविताओं में चित्रित युग निर्माण की कल्पना
नीलम 77

15. नयी कविता में आकोश एवं मूल्यों का नवोन्मेश
सुनीता रानी 82

16. आधुनिक हिंदी काव्य में राष्ट्र–भक्ति
सुनीता रानी 87

17. 'समकालीन कविता और निराला का सांस्कृतिक दृष्टिकोण'
डॉ० विनय कुमार 94

18. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ-ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ
ਡਾ: ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਢੀਨਾ 102

19. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ-ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ
ਡਾ: ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਢੀਨਾ

20. ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ 110

21. Crumbling Marriages- A Hard Fact
Dr. Seema Baswana 117

22. The Role of Semiotics in English Langauge Teaching In Rural Environment
Dr. Pallavi 122

23. Social Protest of women in Jane Austen's Emma
Annu Devi 132

24. Understanding Nationalism through Tagore's Novel The Home and the World
Monika 139

25. भारत में पंचायती राज
रेनू चौधरी 144

...

Scanned by Scanner Go

Magazine Name Shilalekh, Amritsar Shiv Kumar batalvi di Rachna: Luna vich Nari Peera de Pasar(Women sensibility in Shiv Kumar Batalvi's 'Luna') ISSN No. 2348-2664 July September 2019

Principal
Shanti Devi Arya Mahila College
Dinanagar (GSP.)

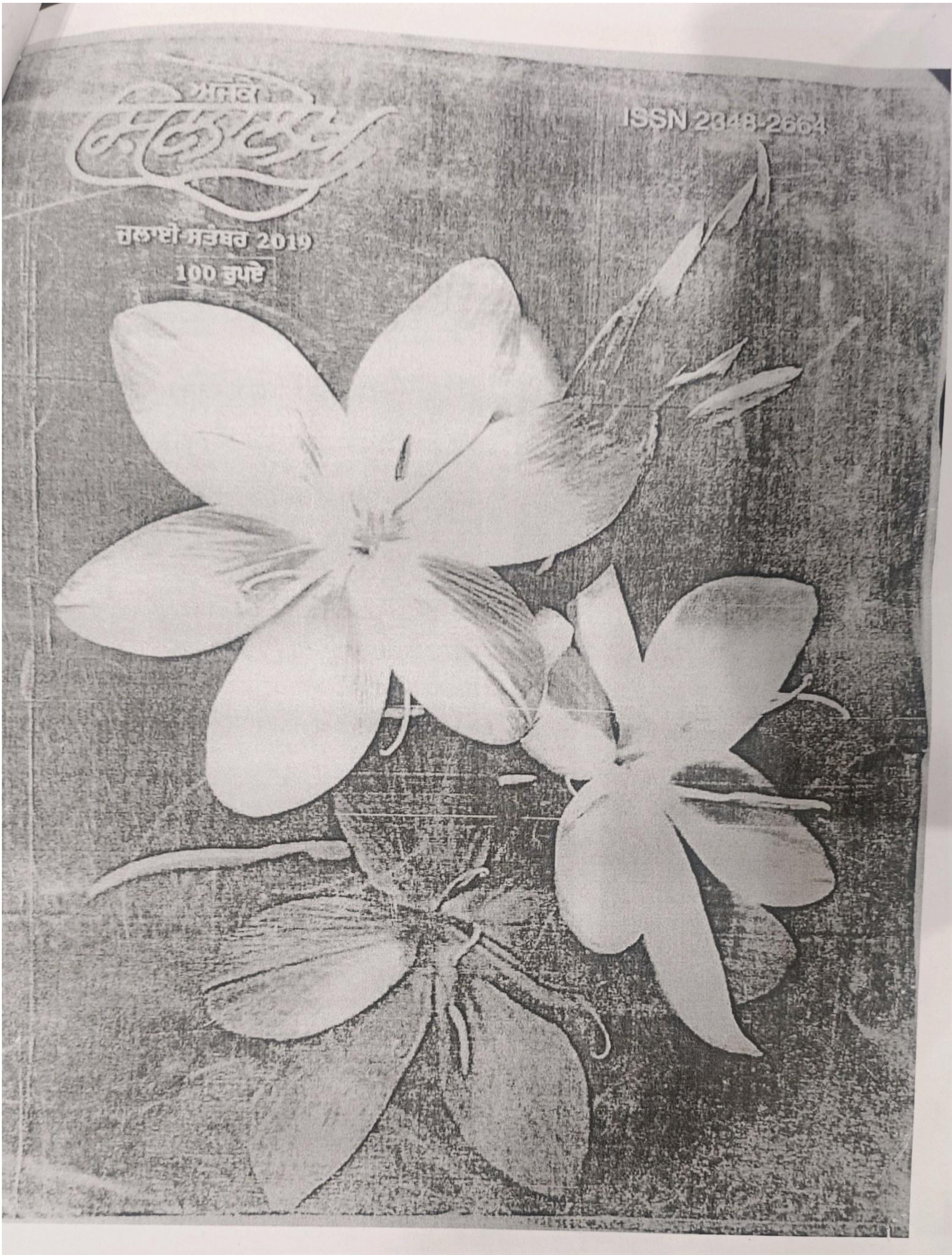

Scanned by Scanner Go

20. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਰਾਗ ਪ੍ਰਬੰਧ 64
ਡਾ. ਰਜੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੁਖਵੀਰ ਕੌਰ

15. ਸਾਧੂ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਆਰਿਫ਼ ਰਚਿਤ ਕਾਵਿ ਦਾ ਸੂਫ਼ੀ ਚਿੰਤਨ 67
ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

16. "ਇਥੋਂ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਦਿਸਦਾ ਹੈ" ਨਾਵਲ ਵਿਚਲਾ ਚਿਹਨ-ਪ੍ਰਬੰਧ 71
ਸੁਖਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

17. ਸਿੱਖ ਪੁਨਰ-ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ 76
ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

18. ਮਾਇਆ : ਮਾਨਵੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਪ੍ਰਵਚਨ 79
ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ

19. ਮੋਹਨਜੀਤ ਦੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਧਿਐਨ 83
ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ

20. ਅਨ-ਅਲ-ਹੱਕ ਦੀ ਸਿੱਧਾਂਤਕਾਰੀ 88
ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

21. ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ : ਲੋਕ ਸਿਆਣਪਾਂ (ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ) 92
ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਰਾਣੀ

22. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ 95
ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ

23. ਸਾਹਿਤ, ਸਿਨੇਮਾ ਤੇ ਗੁਸ਼ੀਆ ਰਮਜ਼ਾਂ 97
ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਡਾ.)

24. ਟਾਹਣੀਓਂ ਟੁੱਟੇ : ਇਕ ਅਧਿਐਨ 99
ਸਰਘੀ (ਡਾ.)

25. ਆਧੁਨਿਕ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਰਚਨਾਤਮਕ ਚੌਖਟਾ 102
ਮੇਘਾ ਸਲਵਾਨ (ਡਾ.)

26. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪਰਿਪੇਖ 105
ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਡਾ.)

27. ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਚ ਜੋਗ 109
ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ

28. ਗੰਧਲੇ ਪਾਣੀ : ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨੈਤਿਕ ਪਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਵਚਨ 114
ਡਾ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੁੜ

29. ਨਾਵਲ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਮਾਨਵ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਾਜ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਵਿਧੀ 118
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ

30. ਧੁਨੀ ਵਿਉਂਤਕ ਅਧਿਐਨ ਮਾਡਲ 121
ਨੀਲਮ

31. ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਲੂਣਾ' ਵਿਚ ਨਾਰੀ-ਪੀੜਾ ਦੇ ਪਾਸਾਰ 124
ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਢੀਂਡਸਾ (ਡਾ.)

32. 'ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਸਾਰੰਗੀ ਹਾਂ' ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦਾ ਸੰਵੇਦਨਾ ਤੋਂ ਚੇਤਨਾਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ
ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

33. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ : ਕਾਵਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 1
ਡਾ. ਰਜਨੀਸ਼ ਕੌਰ

34. ਹਜ਼ਾਰ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਲਾਟ : ਮੂਲ ਸਰੋਕਾਰ 1
ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ

35. ਅੰਤਰ-ਸੰਵਾਦ : ਮਿਥ ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਸੰਦਰਭ 1
ਹਰਸਿਮਰਨ ਕੌਰ (ਡਾ.)

36. ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ : ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 14
ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਡਾ.)

37. ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਮਿਥ ਅਧਿਐਨ 14
ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ

38. ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵਹਿਮ-ਭਰਮ ਤੇ ਰੀਤੀ ਰਸਮਾਂ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਤਾਰਕਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 150
ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ (ਡਾ.)

39. ਦਲਿਤ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵੀ ਪਰਿਪੇਖ : ਸੁੱਕੀਆਂ ਕੁੰਨਾਂ 153
ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ

40. ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਸਮਾਜ ਦਾ ਯਥਾਰਥ (ਸਟੇਟਸ, ਸਟੋਰੀ ਅਤੇ ਪੋਸਟਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ) 157
ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ

41. ਤਿਉਹਾਰ "ਤੀਆਂ" ਦਾ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਮਾਨਵ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਧਿਐਨ
ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ

- ਪੁਸਤਕ ਰੀਵਿਊ 159
- ਪੜ੍ਹ ਪੁਸਤਕ... 160

ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ

'ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ' ਵਿਚ ਰਚਨਾਵਾਂ ਛਪਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਂਟਾਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਿਪੀ, ਅਨਮੋਲ ਲਿਪੀ, ਅਸੀਸ, ਡਾ. ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਵੈਬ, ਗੋਲਡ ਆਦਿ ਵਿਚ ਟਾਈਪ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪਰੂਫ ਰੀਡਿੰਗ ਕਰਕੇ ਭੇਜਣ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਰਚਨਾ ਤਾਂ ਈਮੇਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਾ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ ਤੇ ਪਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਛਾਪਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਕਿ ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ ਕਿਸ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਛਪਣ ਤੋਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਰਚਨਾ ਭੇਜਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਉੱਪਰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਪਤਾ ਅਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੋ। ਹੱਥ ਲਿਖਤ, ਯੂਨੀਕੋਡ ਫੋਂਟਸ ਵਿਚ ਜਾਂ ਪੀ.ਡੀ.ਐਫ. ਆਈਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਗੌਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਰਚਨਾ ਵਾਪਸ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਚਨਾਵਾਂ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖ ਲੈਣ।

—ਸੰਪਾਦਕ

Scanned by Scanner Go

Magazine Name Shilalekh Amritsar Harchand Singh Bagrhi Rachit Kaav Sangreh ‘Sagar te Chhallan’ vich Yatharath Chitran (Realistic Depiction in a poetry collection ‘Sagar te Chhallan’ composed by Harchand Singh Baghri ISBN:2348-2664 2019

Principal
Shanti Devi Arya Mahila College
Dinanagar (GSP.)

ਅਜੋਕੇ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ

ISSN 2348-2664

ਅਕਤੂਬਰ-ਦਸੰਬਰ 2019
100 ਰੁਪਏ

Scanned by Scanner Go

...ਰਚਿਤ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਸਾਗਰ ਅਤੇ ...

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਛੀਨਾ (ਡਾ.)

ਸ. ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਬਾਗੜੀ ਅਜਿਹਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਮਲਵਈ ਖ਼ਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ।ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹ ਕਨੇਡਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਤਲਿੱਸਮੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ ਤੇ ਹੰਢਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੇ ਪੱਛਮੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੰਗਲੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬੜਾ ਨੇੜਿਉਂ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੂਲ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ।ਉਸਨੇ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਰਹਿਕੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।ਉਸਨੇ 'ਕਿਸ ਬੱਧ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਅਤੇ 'ਅਣਖ ਪੰਜਾਬ - ਦੀ ਮਹਾਂਗਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਾਂ ਦੇ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਏ।ਉਸਨੇ 'ਸੋਨੇ ਦਾ ਮਿਰਗ' ਸੁਨਿਹਰੀ ਮਣਕੇ 'ਲਾਗੀ', 'ਬੁੱਕ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ','ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਭਰੀ ਚੰਗੇਰ','ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੱਚ','ਸੁਨੇਹ',' ਦੁੱਧ ਦਾ ਮੁੱਲ','ਸੱਜਰੇ ਫੁੱਲ,"ਗਿੱਲੀ ਅੱਖ ਦਾ ਸੰਵਾਦ', 'ਪੈੜਾਂ',ਅਤੇ 'ਸਿਲਾ ਨੇਕੀ ਦਾ' ਕਾਵਿ - ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਰਚਕੇ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਇਆ। ਉਸਦੀ ਲੰਮੇਰੀ ਕਾਵਿ-ਯਾਤਰਾ ਉਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ- ਬੋਲੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਪੂਤ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ।ਉੱਤਰ ਹੈ।ਕਵੀ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਲਿਖਣਾ ਗ਼ੈਰ ਜਰੂਰੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਤੁਖੱਲਸ ਲਈ 'ਚੰਦ ਫਰਵਾਰੀ' ਨਾਂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਵੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੌੜੇ ਮਿੱਠੇ ਤਜ਼ੱਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਤਲਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਤਨ-ਮਨ ਤੇ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਹੰਢਾਇਆ ਹੈ।

'ਸਾਗਰ ਅਤੇ ਛੱਲਾਂ' ਕਾਵਿ - ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬਾਰੀਕਬੀਨੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅੱਤ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਅਤੇ ਅੱਤ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚਲਾ ਪਾੜਾ ਚੈਨ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੰਦਾ।ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਮੀਰ ਲੋਕ, ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਬੇਸਹਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਾਕਫ਼ ਨਹੀਂ।ਉਸਨੂੰ ਅਮੀਰਾਂ ਦਾ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਣਾਂ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਗਰਜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਸਣ ਵਿਚਲਾ ਫ਼ਰਕ ਬੇਚੈਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਅਮੀਰ ਵਰਗ ਦੀ ਚਮਕ ਦਮਕ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਲੋਕ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰੂਪੀ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਹਨ।ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

ਮੌਜਾਂ-ਮੇਲੇ ਸੁਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਪੈਸੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ,
ਜਦ ਵੀ ਚਾਹੇ ਉਹ ਤੇ ਆਕੇ ਮੌਜ ਮਨਾਏ।
ਚੇਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੁੱਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਛੁਪਾਏ।
ਕੁਝ ਲੋਕ ਐਸੇ ਲੈਣ ਨਜ਼ਾਰੇ ਜੰਨਤ ਦੇ,
ਉਹ ਵੀ ਬੜੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਰੱਬ ਨੇ ਨਰਕੀਂ ਪਾਏ।

ਕਵੀ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ।ਮੁਗਲ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਮੁਗਲ ਸ਼ਾਸ਼ਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਜੰਤਾ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਰਾਹੀਂ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੁਆਰਾਂ 'ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ' ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਅਤੇ ਉਸਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

ਸਾਜ ਖ਼ਾਲਸਾ ਗੁਰਾਂ ਨੇ,ਫਿਰ ਕੀਤਾ ਚਮਤਕਾਰ,
ਸੁੱਤੀਆਂ ਅਣਖਾਂ ਜਾਗੀਆਂ,ਤੇ ਸੱਜੇ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ।
ਫਿਰ ਲਾਟ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਲ ਪਈ,ਤੇ ਜਾਗਿਆ ਦੇਸ਼-ਪਿਆਰ,
ਖ਼ੂਨ ਉਬਾਲੇ ਖਾਂਵਦਾ, ਤੇ ਮੱਥੇ ਭਖਣ ਅੰਗਾਰ।
ਕਰੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਕੁੰਡੀਆਂ ਤੇ ਸੀਸ ਬੰਨ੍ਹੀ ਦਸਤਾਰ,
ਕਰਨ ਮਖੌਲਾਂ ਮੌਤ ਨੂੰ,ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਭੈਅ ਉਤਾਰ।

ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਇਹ ਦਸਤੂਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਬਖਸ਼ਦੇ ਨਹੀਂ।ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਕਈ ਦੇਸੀ ਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਰਹੇਗੀ।ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਕਦੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ,ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੋਣ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਬਾਹਰਲਾ ਮੱਸਾ ਰੰਘੜ ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਆਯਾਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਣ - ਮਰਿਯਾਦਾ ਨੂੰ ਢਾਅ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮਹਾਨ ਸਿੰਘਾਂ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੀਤੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾਂ ਦਿੱਤੀ ਕਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਦੁਆਰਾ ਇਵੇ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਮੱਸਾ ਸਿਰ ਨਿਵਾਕੇ ਬੋਰੀਆਂ ਦੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ,
ਸਿੰਘਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਧੂਹ ਲਈ ਝੱਟ ਕਟਾਰੀ।
ਕੀਤਾ ਵਾਰ ਜ਼ੋਰ ਲਾਕੇ ਦੋਵਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ,
ਲਾਏ ਟੱਕ ਧੌਣ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ।
ਧੰਨ ਮਾਂਵਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੰਮੇ ਪੁੱਤਰ ਸੂਰਮੇ,
ਰੱਖੀ ਕਾਇਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੱਗ ਤੇ ਇਹ ਸਰਦਾਰੀ।

ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਂਟ ਕਰਦਾਂ ਹੈ। ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦੜੀਆਂ ਦੇਸ਼,ਕੌਮ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਉਹ ਕਾਵਿ-ਪੰਕਤੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀ ਆਪਣੀ ਇਸ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਇੰਜ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਪੈਂਦਾ ਏ ਸਰਬੰਸ ਲਟਾਉਣਾ,
ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਲੜਕੇ ਵੇਖ।
ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਹਾਉਣਾ,
ਸੂਲੀ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਵੇਖ।
ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸ਼ਮ੍ਹਾ ਦੇ ਉੱਤੇ,
ਵਾਂਗ ਪਤੰਗੇ ਸੜ ਕੇ ਵੇਖ।

ਕਵੀ ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼ਭਗਤਾਂ ਤੇ ਸਰਬੰਸ ਲੁਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,ਉੱਥੇ ਉਹ ਅੱਜ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਾਖੰਡਵਾਦ ਅਤੇ ਭੈੜੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੈ।ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਆਪਣੇ ਸੌੜੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ

Magazine Name Jago International Malwa Research Centre Patiala 2019-2020 (Guru Nanak Bani: Scientific Aspects) Guru Nanak Bani " Vigyanik Sarokar"

Principal
Shanti Devi Arya Mahila College
Dinanagar (GSP.)

ISSN 227

ਤ੍ਰੈਮਾਸਿਕ ਪੁਸਤਕ ਲੜੀ ਨੰ: 71-80

ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 - ਮਾਰਚ 2020

ਜਾਗੋ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ

550ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

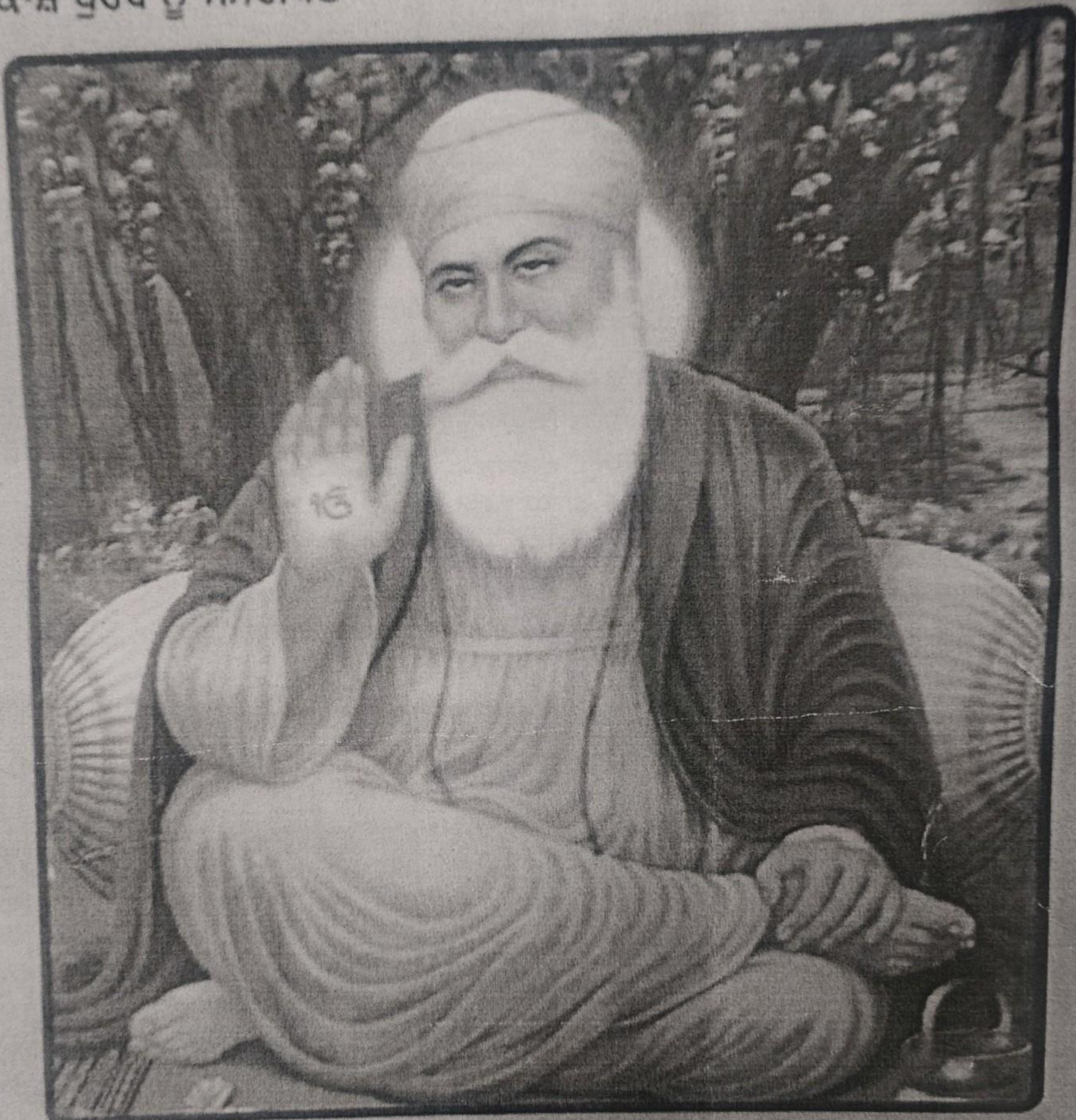

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ: ਡਾ. ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਮਾਲਵਾ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ, ਪਟਿਆਲਾ (ਰਜਿ.)

JAGO INTERNATIONAL

₹ 300/-

Scanned by Scanner Go

66. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ : ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ – ਡਾ. ਸਵਰਾਜ ਸਿਘ 298

67. ਨਰੋਏ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸਿਰਜਕ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ/– ਡਾ. ਰਾਜਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ 300

68. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੰਗੀਤਕ ਪੱਖ/– ਕੁਮੁਦ ਤਲਵਾੜ 304

69. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਭਾਵ ਜੁਗਤ/– ਸੁਨੀਤਾ ਰਾਣੀ 310

70. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਧਿਐਨ – ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ 316

71. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ : ਇੱਕ ਸੰਗੀਤਕਾਰ/– ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ 344

72. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼/– ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਕਲਸੀ 351

73. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਬਿੰਬ/– ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ 356

74. 'ਜਪੁਜੀ' ਵਿਚ 'ਉ' ਤੇ 'ਇ' ਦਾ ਵਿਆਕਰਨਕ ਪ੍ਰਕਾਰਜ/– ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ 361

75. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨਾਤਮਿਕ ਅਧਿਐਨ – ਪ੍ਰੋ: ਰੁਪਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 365

76. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤਤਕਾਲੀ ਸਮਾਜ/– ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ 378

77. ...ਕੀਤੋਸੁ ਆਪਣਾ ਪੰਥ ਨਿਰਾਲਾ/– ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਰੁਪਾਲ' 382

78. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਚਿਤਰਣ/– ਕੁਲਜੀਤ ਕੌਰ 386

79. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ।
ਜਿਉ ਕਰਿ ਸੂਰਜੁ ਨਿਕਲਿਆ, ਤਾਰੇ ਛਪਿ ਅੰਧੇਰੁ ਪਲੋਆ।"/– ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ 391

80. ਚੌਥੀ ਉਦਾਸੀ ਪੱਛਮ ਦੀ/– ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ 396

81. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਵਿਦਿਅਕ ਫਲਸਫ਼ਾ–ਇਕ ਅਧਿਐਨ/– ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ 400

82. 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਸਿਧਾਂਤ' – ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ 404

83. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਪੇਖ/– ਹਰਦੀਪ ਕੌਰ 409

84. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ : ਧਰਮਸਾਲਾਂ ਅਥਵਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ/–ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ 415

85. ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ : ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰ/– ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ 421

86. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ : ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਰੋਕਾਰ/–ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਛੀਨਾ 426

87. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰਤਾ ਅਤੇ ਨਾਰੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ – ਰਛਪਾਲ ਕੌਰ 434

88. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਰਚਿਤ 'ਜਪੁਜੀ' ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ –ਡਾ. ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ 439

89. गुरूनानक कबीर गाथा 443

90. गुरू नानक देव जी का बिहार आगमन – प्रो: लाल मोहर उपाध्याय 444

91. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਿਮਾ ਬਾਰੇ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪੁਸਤਕਾਂ 446

92. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਇਕ ਅਦੁੱਤੀ ਗ੍ਰੰਥ/– ਸੰਦੀਪ ਸਿਘ 452

93. ਵਿਨੋਬਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਦਾ ਟੀਕਾ ਇਕ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਰਚਨਾ/– ਜਗਦੀਪ ਸਿਘ 453

94. ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ 455

96 ਪੁਸਤਕ ਰਿਵਿਊ 457

97. 'ਜਾਗੋ ਇਟਰਨੈਸ਼ਨਲ' ਨੂੰ ਲੇਖਕਾਂ/ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਟੈਲੀਫੋਨ 459

99. ਸਾਹਿਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ/ਪੇਸ਼ਕਸ਼ : ਸੰਦੀਪ ਸਿਘ 460

98. ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੁਸਤਕਾਂ 463

Scanned by Scanner Go